

njegovo mesto kot okrajni šolski nadzornik pa pride šišenski nadučitelj in navdušen gasilec Lavtizar. Tako si vsaj klerikalci vse to žele. — Dandanes je na Kranjskem vse mogoče!

—r— **Šolski zgradbi v Mavčicah** in v Olševku v kranjskem okraju je prevzela ljubljanska tvrdka A. & V. Accetto.

—r— **Pevski in telovadni nastop gojenk mestnega dekliškega liceja.** Dne 30. aprila se je vršila v telovadnici mestnega dekliškega liceja lepa slavnost. Nastopile so deklice-pevke in telovadke po posameznih razredih ter pokazale veliko spretnost v petju in telovadbi. Pevskim točkam so sledile menjevale lepe rajalne vaje malih deklic, rajanje z obroči, menuet, slikoviti in težavni grški ples, ki so ga izvajale gojenke četrtega razreda; najlepše in najtežavnejše pa so bile vaje s kiji in proste vaje. Posebno moramo poudariti zadnje, ki kažejo jasno, kaj lahko naredi dobra vztrajna vaja pod spretnim strokovnim vodstvom. Petje se je izvajalo precizno. Izmed 12 pesmi so bile najboljše »Škrjanček poje«, Bendlovo »Žitno polje«, »Gondolirjeva pesem« (Gerbič), Adamičeva »Uspavanka« in »Slovenskim mladencam« (Volarič). — Najlepši vtisk je dobil vsak gledalec o agilnosti in izrednem veselju do petja in telovadbe, ki ga goje mlade gojenke dekliškega liceja. Gotovo gre v tem oziru velika zasluga obema strokovnima učiteljicama, da znata zbuditi v svojih gojenkah veselje do petja in telovadbe. — Predstave se je udeležila velika množica odličnega občinstva.

—r— **Na ustanovnem zasedanju za gluhoneme v Ljubljani** se bodo s pričetkom šolskega leta 1913/14. nanovo sprejemali gluhonemi, na duhu zdravi šoloobvezni otroci v starosti 7 do 12 let. Prošnje za rojstnim in domovinskim listom ter z zdravniškim izpričevalom je vlagati do 10. junija t. l. pri vodstvu zavoda v Ljubljani. Koncem junija se baje vrše sprejemni izpiti. Tovariše in tovarišice prosimo, da opozore na to morebitne starše gluhonemih otrok v svojem okraju. Vzgojevalnine ni, kolikor znano, plačuje večina staršev od gojencev tega zavoda le obliko in obutev otrok za njih vzgojevanja.

—r— **K notici glede dopoldanskega pouka** smo prešli iz vrst ljubljanskega učiteljstva še naslednje pojasnilo: Mestna zdravnikarja sta že opetovano podala na mestni šolski svet svoje mnenje, da naj se s 1. majem ali pa vsaj s 15. majem začne z dopoldanskim poukom, in sta svoje zahteve tudi utemeljevala z zgledi drugih mest, oziroma z raznimi slučajmi bolezni, ki se pojavljajo pri otrocih. Nadzornik Maier pa je bil mnenja, da bi popoldanski počitek moralno vplival slabo na otroke. Radi bi vedeli, zakaj? Zakaj pa ne vpliva »moralno« slabo n. pr. četrtek ali pa nedelja. Zakaj ne vplivajo moralno slabo junjski dnevi; izgovor je torej jalov. V korist šole in mladine bo, da se opravičenim željam ugodimo. — Iz krogov slovenskih staršev pišejo o istem predmetu: Po mojem mnenju je popolnoma pravilno, da se zavzemate za poldnevni pouk. Uradniki in delavci imajo tu tuintam popoldne prosto in bi radi šli z otroki v prirodo, posebno sedaj v majskih dneh, ko si vsak želi pod mlo nebo. Pouk bi zaradi tega ne trpel, ker je zdravje mladine predpogoj za duševni in telesni razvoj otroka. Dobro bi bilo, da bi o tem še drugi povedali svoje mnenje. — Naše mnenje je, da bi se ta zadeva takoj lahko ugodno uredila, če bi ne bilo sekantnega in nervoznega nadzornika Maierja. Ta nalašč šikanira starše, otroke in učiteljstvo. Pa pravijo, da mora šola delovati v soglasju z domom. Saj tudi bi, ko bi ne bilo Maierjevcev!

—r— **C. kr. pletarska šola v Radovljici** vidno napreduje pod vzornim vodstvom L. Patika. Izdelujejo se v tej šoli tako lepi izdelki, da lahko tekmujejo z vsemi izdelki tu in inozemskih firm. Tako je občina hvala! Kdor si je enkrat nabavil kak predmet iz te pletarne, se rad vrača z zopetnimi naročili na ta zavod. In kar je glavno, ti izdelki so narejeni iz domačega protja in z domačimi delavci.

Štajerske vesti.

—š— **Deželni šolski svet** je imel dne 26. aprila sejo, v kateri je imenoval Friderika Šušnika za def. učitelja v Rajhenburgu, Ludvika Kokota za def. učitelja v Dobovi in Ferd. Šentjurca za def. učitelja v Sromljah. V stalen pokoj je stopila def. učiteljica v Konjicah, Lavra Schlesingerjeva.

—š— **Ormoški okrajni šolski svet** je v svoji redni seji dne 5. maja t. l. na predlog učiteljskega zastopnika enoglasno sklenil, pozvati štajerski deželni odbor in c. kr. vlado, da zaradi nastale neznosne bede in pomanjkanja med učiteljstvom provizorično takoj nekaj ukreneta, s a zastavita tudi ves svoj vpliv za delazmožnost štajerskega deželnega zbora in za

definitivno ureditev učiteljskih plač, kakor jih imajo državni uradniki od XI. do VIII. činovnega razreda, da pride učiteljstvo in z njim šola do potrebnega miru!

—š— **Prijatelj obiskov** zagovarja sebe in svoje somišljenike ter imenuje svoje opomine »otročarije«. Nočem mu kratiti veselja, ako tako rad obiskuje svoje kolegije, ki znabiti tudi ne odobravajo mojih opominov. Pa ker še menda ni izgovorjena zadnja beseda o tej točki, omenjam za danes samo sledeče: Ako je vedenje dotičnih gospodov dostojno ter omejenji obiski ne škodijo ugledu prizadete učiteljice, rada prekličem svoje opomine. Nisem sovražnica poštenih obiskov, ako se vrše zmerno in na primernem mestu. (Tako je! Op. uredn.) — Mlada učiteljica.

—š— **Tretji avstrijski esperantski kongres v Gradcu.** Za ta kongres, ki se vrši o Binkoštih v Gradcu, so prevzeli pokroviteljstvo namestnik grof Clary und Aldringen, deželni glavar grof Attems in korni poveljnik izm. baron Leitner. Na vseh straneh se opazuje živahno zanimanje. Saj pridejo v Gradec prvikatni zastopniki raznih narodov in raznih jezikov, da občujejo med seboj v enem jeziku — v esperantskem — ter se posvečujejo o skupnem delu. Vendar se ta kongres ne bo mogel meriti s kakim svetovnim, pri katerem se snidejo zastopniki 30 in še več narodov, ali pa s kakim deželnim, kakor na primer na Angleškem, Francoskem, Nemškem in v drugih državah, ker je še esperantsko gibanje pri nas v Avstriji, posebno pa v alpskih deželah, razmeroma slabo razvito. Vendar pa se je že prijavilo večje število udeležencev. Za slavnostno otvoritveno zborovanje je dal na razpolago deželni glavar grof Attems viteško dvorano (Rittersaal), za esperantsko razstavo in manjše strokovne seje mestni svet dve sobi v nekdanjem poslopiju trgovske akademije, za večje seje pa je odstopilo trgovsko društvo »Merkur« svojo učno dvorano v trgovskem domu (Haus der Kaufmannschaft) brezplačno. Kongres se prične na binkoštno soboto ob 10. uri z otvoritvijo esperantske razstave v nekdanjem poslopiju trgovske akademije. Želeti bi bilo, da slovenske esperante zastopa na tem kongresu kak Slovenec.

—š— **Na cvetlični dan v Gradcu** so prodali okrog 226.000 cvetic in pričakujejo okolo 18.000 kron čistega dobička.

—š— **Südmärk v Št. Ilju.** Dr. Janeschitz, član vodstva za nemško naseljevanje v Št. Ilju — njegov oče je Slovenec in se piše pošteno slovensko: Janežič — je priobčil v nemških listih obširno poročilo o nemškem naseljevanju v Št. Ilju. V osmih letih je Südmärk v Št. Ilju naselila 40 nemških rodov in s 300 osebami. V ta namen je kupila od Slovencev 1500 oralov zemlje. Naseljevanje pa se bo nadaljevalo, ker je lanski občni zbor v Solnogradu dovolil Südmärki, da sme v ta namen porabiti vsako leto do 100.000 K. — Dr. Korošec pa je v Gorici pripovedoval, da Slovenci v Št. Ilju kupujejo posestva.

—š— **Trije voditelji na eni trirazrednici.** To je sicer redko, a neke na Štajerskem jih dobiš. Prvi je nadučitelj sam, srednji je njegova hči, učiteljica, odlikujoča se po svoji fini izobraženosti, a višji je sama nadučiteljeva žena in učiteljica ročnih del. Kaj prijazno odmeva že dolgo med učiteljstvom okoliškega Gorenjega Pozdravlja ta imeniten ženski duh! Vesta, draga tovarišica, dragi tovariši! Na nižje organizirane šole s tako številnim vodstvom kot edini tujec v učiteljskem zboru se ne podaj nikdar in nikoli, sicer si izpostavljen vsem le mogočim in nemogočim neprijetnostim, kakor nas uče izkušnje zadnjega časa ravno tu-le. Obžalujemo prav iz srca! — Priobčimo tudi oceno te lepe melodije — v proslavo kolegialne učiteljske vzajemnosti v 20. stoletju, če bo treba. — Več tovarišev in tovarišic.

Goriške vesti.

—g— **III. dijaški telovadni nastop** v Gorici preteklo soboto v Trgovskem domu je uspel nepričakovano lepo. Tokrat je bilo tudi več občinstva, kakor pri prejšnjih dveh nastopih. Kdor je videl vse tri nastope, mora reči, da dijaška telovadba od stopnje do stopnje napreduje. Telovadci obvladujejo svoje moči, vaje na orodju in proste vaje odgovarjajo njihovim močem popolnoma in vse vaje, težke in komplicirane, izvajajo dijaški-telovadci z lahkoto. Ves dolgi in težki vzpored se je izvršil tako disciplinirano, da ne bi mogel tudi najhujši kritik-strokovnjak ničesar grajati. Proste vaje članstva, naraščaja in vaditeljskega zbora so naravnost očarale. Ni bilo videti napačnega giba, tem manj pa lenega, kakor se to večkrat opaža drugod. O naraščaju pa glede prostih vaj ne morem drugega reči, kakor da jih imenujem junake-strelce, ker odmor so s palicami po vsaki končani vaji izvedli tako krasno, da se je vsak nehote vprašal, ali

je sploh nekaj tako eksaktnega mogoče. Na orodju smo videli lepe vaje, težke in lahke, ali vse se je izvedlo elegantno in lahkotno. Videlo se je moč discipline, volje in veselja do telovadbe, in čast vaditeljem, da razpolagajo s takimi strokovnimi, pedagoškimi in metodičnimi, telovadnimi znanostmi. Vzorna vrsta na krogih je svojo nalogo izvršila dobro. Videlo se je, da se je ta vrsta poprijela telovadbe na krogih šele pred kratkim, ker vaje, težke vaje, so se izvedle z nekako težkočo, strahom in nesigurnostjo in se ne more reči, da se je to opazilo ravno zaradi tega, ker je telovadba na krogih najtežja in rabi največ moči. Vrhunec učinka je pa bila skupina na bradlji, šest stoj na rokah, izvedenih po vzorni vrsti. Tako slika je naravnost imponantna. — Dijaški telovadni nastop zasluži priznanje vsestransko, in vredno je podpirati telesno vzgojo naše inteligentne mladine, ako se vidi tako krasne uspehe. Vi, ki ste videli nastop, delujte pri prijateljih in znancih na to, da se bo zanimanje in podpiranje telovadbe v Slovincih množilo, ne pa narobe!

—g— **Bivši učitelj Turk**, ki je služboval v Brdih in pobegnil na Balkan, je pod obtožbo veleizdaje. Išče ga krminska sodnija.

—g— **Grahovska čebelarstva podružnica** priredi na Binkoštni ponedeljek, dne 12. t. m., predavanje v ljud. šoli v Kanalu. Začetek ob 3. uri pop. Predaval bode čebelarški večak tov. nadučitelj Kašca. Po predavanju bo praktičen pouk pri čebelnjaku g. Jos. Valesa v Kanalu. Čebelarji! Udeležite se tega čebelarstva sestanka vsi brez izjeme! Tudi pri čebelarstvu je napredek le v izobrazbi!

Tržaške vesti.

—t— **Smrtna kosa.** Preteklo soboto je bil pokopan v Trstu c. kr. učitelj nemške državne ljudske šole Teodor Čampa, ki je umrl v prerani dobi, star komaj 42 let. Pokojnik je bil eden izmed malega števila onih slovenskih učiteljev, ki so navzlic vladajočim razmeram dobili službo na teh državnih zavodih. Služboval je pred leti na Kranjskem in potem v Pulju. Zapustil je vdovo, sina, očeta in mater, oba upokojena c. kr. učitelja v Trstu. Svoje dni se je bavil tudi s slovensko glasbo. Bodí mu lahka zemlja in blag spomin!

—t— **Drugi občinski dekliški licej** Na zadnji seji mestnega sveta je magistratni asesor Novak prečital predlog šolskega odseka za ustanovitev drugega občinskega dekliškega liceja s šolskim letom 1913/14, in sicer tako, da se odločijo od sedanega liceja paralelke v pripravnici in liceju ter se osamosvoje pod lastnim ravnateljstvom kot drugi občinski licej. — Občinski svetnik dr. Wilfan je izjavil, da sicer v principu ni nasproten predlogu, ker priznava, da je sedanji licej v resnici prenapolnjen, toda kakor je sedanji licej edini le v korist pripadnikom italijanske narodnosti, bi prav tako bil tudi drugi licej. Poudarjal je, da je treba na šolskem polju radikalne preosnove, in sicer na podlagi nacionalne avtonomije, in večina bi le tedaj zadostila pravičnosti, če bi bila v deželnem zboru sklenila šolski zakon, osnovan na nacionalni avtonomiji. Z ozirom na to, da se večina tudi pri tej novi šolski ustanovitvi nikakor ne ozira na potrebo slovenske manjšine, je izjavil, da bo glasoval proti predlogu. Predlog je bil nato sprejet z vsemi glasovi; proti je glasoval edini dr. Wilfan.

Splošni vestnik.

Nemško šolsko društvo. Schulverein se pripravlja na svoj letni občni zbor o Binkoštih. Letos bo ta zbor na Dunaju. Iz vseh krajev širne Avstrije baje pridejo »zatirani« nemški bratje, da si potožijo svoje bolečine. Tudi Nemci iz ogrskih Karpat bodo navzoči. Dunaj tako zadobi spet čisto nemško lice — za par dni. Časnikarska poročila si obetajo prav mnogo od tega shoda. Denarni promet za lansko leto je prav povoljen. Dohodkov je bilo 1.400.000, in sicer okolo 250.000 K več kakor l. 1911. Kaj tiči v tem društvu za Slovence, o tem smo si na jasnem.

Slovensko deželno učiteljsko društvo v Ljubljani priredi v soboto po binkošti t. j. 17. t. m. ob 8. uri zvečer v »Narodnem domu« zopet prijateljski sestanek z ljubljanskimi učiteljskimi. Predaval bo ta večer tov. Likar: »O naši organizaciji«. Vse gg. tovariše, posebno pa še ggč. tovarišice in prijatelje učiteljstva vabi na ta sestanek najviljudnejše odbor.

† **Teodor Čampa**, c. kr. učitelj v Trstu je umrl dne 1. maja t. l. v 42. letu svoje dobe. N. p. v. m.!

Dobra misel. »Vestnik karlinskega okraja« omenja finanč. nazadovanje Češke Školske Matice. Primanjkljaj v pre-

teklem letu znaša 600.000 kron. Da se Matici izdatno pomore, predlaga omejen list, naj se uvede prostovoljni tedenski davek po 2, 4, 6, 8 in 10 vinarjev za vsakega družinskega poglavarja. Če bi vsak Čeh samo 2 vinarja na teden daroval, bi se nabralo 6.240.000 K, če bi pa vsak Čeh daroval 4 vinarje, pa 15.600.000 kron.

Prošnja. V knjigi »Slovensko petje je pokojni tovariš Fr. Rakuša rabil več klišejev. Dvoje teh klišejev bi jaz zdaj potreboval. Kdor ve, kje se nahajajo sedaj ti klišeji, naj mi to blagovoljno naznani, da se obrnem do lastnika s prošnjo, da mi odstopi potrebna dva klišeja! — Bukovica nad Škofjo Loko na Gorenjskem, 6. maja 1913. — Janko Leban.

Cenzura za kinematografe na Italijanskem. Prefekti so dobili okrožnico, v kateri se jim naznanja, da se ustanovi osrednji urad za cenzuro kinematografskih filmov.

Avstrija za Albance. O tem piše »Slovenski Branik« v svoji zadnji številki: Glasom rimskega časopisa živi v Skadru 3000 katolikov. Za te je Avstrija zgradila stolno cerkev, v kateri ima prostora 5000 oseb, nadalje frančiškanske cerkev s šolo, semenišče in kolegij za jezuite, misijonsko hišo, bolnico in tiskarno jezuitov. To je žrtvovala Avstrija v tuji deželi, kjer nima ničesar govoriti. V Trstu pa živi glasom ljudskega štetja 56.000 slovenskih davkoplačevalcev, a Avstrija jim ne da niti enega razreda ljudske šole. Kolika sreča za človeka, ako je — Albanec!

Nadbiskup Bauer je daroval, kakor poročajo iz Zagreba, prosvetnemu društvu »Napredek« v Bosni 50.000 K za zgradbo društvenega doma v Sarajevu.

Tečaj za pridelovanje krme. Kmetijska šola na Grmu priredi 26. in 27. maja t. l. dvodnevni tečaj za pridelovanje krme s sledečim vzporedom. V ponedeljek, 26. maja. Od 2. do 4. popoldne: Setev detelje in trave na njivah za dvoletno in večletno košnjo. Nakup potrebnega semena. Gnojenje deteljnih mešanic. Praktično razkazovanje deteljnih mešanic na šolskih njivah in v poizkuševališču. V torek, 27. maja: Od 8. do 10. popoldne: Naprava novih travnikov. Najbolj važne trave. Sestava travnih zmesi. Množina potrebnega semena. Praktično razkazovanje semena in razdelitev vzorcev. Od 2. do 4. popoldne: Priprava zemlje in posetev travnikov. Poprava slabih setev. Gnojenje in zboljšanje slabih in starih travnikov. Praktično razkazovanje šolskih travnikov in travniških zmesi v poizkuševališču. — Oddaljenim in podporepotrebnim udeležencem s Kranjskega plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in za hrano 1 K 50 vin. na dan. Kdor se želi tečaja udeležiti ali s podporo tečaj obiskati, naj se priglasi do 18. maja pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu.

Gozdarski tečaj na Grmu. Kmetijska šola na Grmu priredi v sredo, dne 28., in četrtek, dne 29. maja, gozdarski tečaj s sledečim vzporedom. V Sredo od 1. do 3. popoldne: Pomlajevanje in oskrbovanje gozdov. Od 3. do 7. ure popoldne poučni izlet v gozdno drevesnico v Bršljinu in v mestni gozd s praktičnimi demonstracijami o pomlajevanju gozdov. V četrtek od 6. jutraj do 4. popoldne poučni izlet v šolska gozda na Vrhovskem in v Podljudnem, kjer se vrše praktične demonstracije o oskrbovanju gozdov. Kdor se želi tega tečaja udeležiti, naj se priglasi po dopisnici pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu (pošta Kandija) do 20. maja t. l. Oddaljenim in podpore potrebnim udeležencem iz Kranjske se dovoli povrnitev potnih stroškov stroškov do Novega mesta in podpora za prehrano po 1 K 50 vin. na dan. Podpora se dovoli pa le tistim, ki za njo pravočasno prosijo in se jim je izrečno dovolila.

Zakon o nalezljivih boleznih. Uradna »Wiener-Zeitung« priobčuje v svoji 96. številki letošnjega leta zakon o nalezljivih boleznih pri ljudeh in pri živini. Zakon obsega 42 točk. Po tem zakonu je zapovedano naznaniti vsak sumljiv slučaj kake bolezni, ker drugače bodo zanižane kaznovani z denarno kaznijo do 100 kron ali z zaporom do 8 dni. Ni pa potreba, da naznani ravno kdo iz prizadete hiše, lahko to stori tudi sosed ali kdorkoli.

Proslava Zrinjskega in Frankopana v Belgradu. Dne 30. pr. m. se je vršila v vseučiliški dvorani proslava spomina na bana Zrinjskega in kneza Frankopana povodom obletnice njih mučeniške smrti 30. aprila 1671. To je bila v Srbiji prva proslava hrvaških mučnikov. Akademikna mladina je poudarjala potrebo, da Hrvat in Srbi skupaj slavijo svoje veljake in se skupno spominjajo medsebojnih svetlih in temnih dni.

V Belgiji so uvedli po avstrijskem vzorcu promet s poštnimi položnicami, ki ga imajo dosedaj razen Avstrije še Nemčija in Švica.